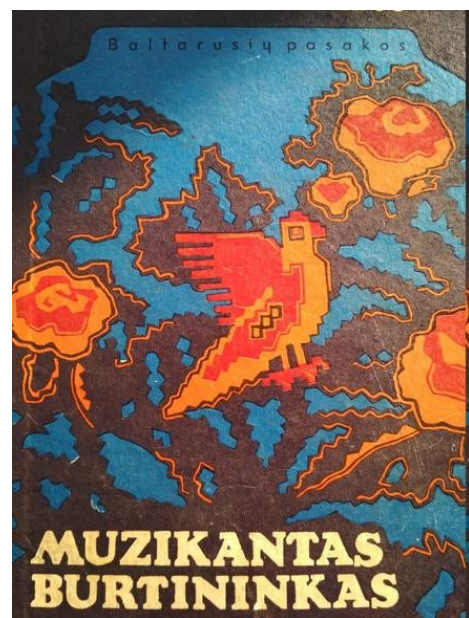

Pasakos augimui

Asmenybės ugdymo užsiėmimai

PASAKŲ IŠŠŪKIS 2019

Ochas ir auksinė tabakinė

Gyveno sau našlaitis Janka, eigulio sūnus. Jo tėvas ir motina numirė, o giminių jokių Janka neturėjo. Taip ir gyveno jis vienu vieną miške, tėvų pirkioje. O kad būtų linksmiau, laikė rainą katinuką.

Prijunko katinukas prie jo. Būdavo, kur šeimininkas eina, ten ir jis.

Išėjo kartą Janka rinkti žabų. Na, žinoma, ir katinukas iš paskos. Prisirinko Janka ryšėlį žabų, neša namo, o katinukas iš paskos velka sausą šakelę.

Nusikamavo Janka, atsisėdo ant kelmelio pailsėti, pagalvojo, kaip sunku jam pasauly gyventi, ir garsiai atsiduso:

— Och, och! . .

Vos tik jis atsiduso — stryktelėjo iš po kelmo mažas seneliukas su ilga barzda.

— Kam tu mane šaukei, berneli?

Pažiūrėjo išsigandęs Janka į jį ir sako:

— Ne, seneli, aš tavęs nešaukiau.

— Kaip nešaukei? — ginčijosi seneliukas. — Juk aš ne kurčias! Tu dukart suminėjai mano vardą: Och, Och... Dabar turi pasakyti, ko iš manęs nori.

Pagalvojo Janka ir sako:

— Nieko man nereikia. Tik va aš labai alkanas. Jei turi papentį duonos, tai duok.

Ochas nulindo po kelmu ir velka iš ten papentį duonos su kopūstų dubeniu.

— Še, — sako, — pavalgyk.

Prisivalgė našlaitis, katinuką pašėrė ir žemai nusilenkė seneliukui:

— Ačiū, seneli, už pietus; seniai aš taip gardžiai bevalgiau.

Užsivertė jis ant pečių savo žabus ir linksmesnis namo patraukė.

Praslinko diena, kita, vėl alkis ėmė kamuoti. Prisiminė Janka seniuką. „Eisiu, — mano sau, — gal jis pavalgydins mane dar sykį.“

Atėjo jis į tą pačią vietą, atsisėdo ant kelmelio ir atsiduso:

— Och!

Iššoko seneliukas.

— Ką pasakysi, berneli?

Nusilenkė jam Janka:

— Aš alkanas, seneli. Gal duotum man papentį duonos?

Beregint išnešė jam seneliukas papentį duonos ir dubenį kopūstų.

Taip ir dėjosi nuo to laiko: išalksta Janka — eina pas seneliuką.

Kartą išnešė jam seneliukas ne pietus, o auksinę tabakinę.

— Štai ką, bernaiti, — sako, — daugiau nedrumsk man ramybės: aš jau senas, ir nešioti pietus man sunku. Imk šią tabakinę. Jei tau ko prireiks, atidaryk ją, ir mano tarnas beregint bus prieš tave. Jis ne blogiau už mane padarys visa, ką tu įsakysi.

Paėmė Janka auksinę tabakinę, nuoširdžių nuoširdžiausiai padėkojo seneliukui ir nuėjo pasišokėdamas namo.

Namie jis atvožė auksinę tabakinę — iš jos iššoko mažas žmogelis, bet ne toks, kaip seneliukas Ochas, o jaunas ir žvalus.

— Ką įsakysi? — klausia Jankos žmogeliukas laibu bal-seliu.

— Duok man, broleli, ko nors užvalgyti.

Ir beregint padėjo žmogeliukas ant stalo dubenį kopūstų, didelę riekę ruginės duonos, o pats strykt į auksinę tabakinę ir užsidarė.

Pagyveno taip Janka kiek laiko ir panorą po pasaulį pavaikštinėti, žmonių pažiūrėti ir pats pasirodyti, — juk nė karto niekur nebuvo iš savo miško išėjęs.

Pasiėmė jis savo auksinę tabakinę, pasišaukė katinuką ir iškeliauvo.

Daugel kaimų ir miestų jis apėjo, daug nuostabių dalykų regėjo ir atėjo pagaliau prie mėlynos jūros. Mato — guli ant kranto sidabražvynė žuvis. Matyt, potvynio banga ją bus išmetusi. Spurda, plakasi į akmenis žuvelė ir niekaip negali vėl į jūrą patekti.

Pasigailėjo Janka vargšės žuvies. Paėmė ją atsargiai ir įmetė jūron.

Tėkstelėjo žuvis uodegėle, gurkstelėjo vandens, atsipeikėjo, o paskui iškišo galvą ir sako žmogaus balsu:

— Ačiū tau, gerasis jaunikaiti, kad išgelbėjai mane nuo mirties. Gal ir aš tau kada padėsiu.

Nusijuokė Janka:

— Kam, žuvelė, man tavo pagalba: savo kišenėj turiu ne tokį pagalbininką.

Bet žuvelė jo negirdėjo.

Nuėjo jis toliau. Žiūri — bėga iš olos pilka pelytė. Katinukas capt ją už nugaros ir taisosi ėsti.

Pagailo Jankai pelytės. Jisai visų gailėjo: atminė, kaip anksčiau pats vargo. Paėmė jis pelytę, paglostė ir įsidėjo kišenetui, o paskui išsiėmė iš krepšelio duonos plutelę ir įmetė

— Ėsk, — sako, — tu, rasi, išalkusi.

Pelytė ir nusiramino, ėmė plutelę graužti.

Eina jis, eina jūros krantu, o šit ir vakaras — reikia nakvynės ieškoti. Mato — aukštai ant kalno stūkso dideli rūmai. „Ne, — mano sau Janka, — tenai manęs neįsileis.“ Nuėjo jis toliau. Žiūri — kūpso pajūry maža žvejo lūšnelė. Užėjo Janka į lūšnelę ir paprašė nakvynės.

— Gerai, — sako šeimininkas, — nakvok. Man bus linksmiau. Įsišneko Janka su šeimininku.

— Kokie ten rūmai buvo pakelėj? — klausia jis šeimininko.

— Tai karaliaus rūmai, — sako šeimininkas. — Ten gyvena pats karalius. Ir šit neseniai jį ištiko didelė bėda: vidunaktį atlėkė jūrų slibinas, pačiupo jo dukterį ir nusinešė į savo užkerėtą salą, kur nei nueisi, nei nuplauksi. Karalius dabar tiesiog plaukus nuo galvos raunasi. Apskelbė visai karalystei: kas, girdi, sugrąžins dukrą, už to ją ir išleis, o po savo mirties visą karalystę jam paliks. Daug čia lankėsi visokių kunigaikščių ir karalaičių, bet niekas tos salos pasiekti neįstengė: tokią didžiulę bangą sukelia jūrų slibinas, kad nieko nepadarysi. . .

Prisiminė Janka savo stebuklingąjį pagalbininką iš auksinės tabakinės ir sako žvejui:

— Pasakyk karaliui, jei gali, kad rytoj dar prieš aušrą jis pamatys savo dukrą.

Nuėjo žvejys ir papasakojo tai karaliui. Pasišaukė karalius Janką. Pasižiūrėjo į jį, gūžtelėjo pečiais. „Nejaugi, — mano sau, — šis prastas mužikas padarys tai, ko neįstengė nei kunigaikščiai, nei karalaičiai? Negali būti!“ Bet karalius taip norėjo savo dukrą išvysti, kad ryžosi laimę išmėginti dar kartą. Ir klausia jis Janką:

— Ar tiesa, bernaiti, kad tu ketini išvaduoti mano dukrą iš nelaisvės?

Nusilenkė Janka karaliui ir sako:

— Tiesa, jūsų didenybe. Meluot aš nemoku.

— Na, žiūrėk, — sako karalius, — kad rytoj prieš saulėtekį mano duktė būtų čia, o jei nebus, tai liepsiu tave sudraskyti geležinėm akėčiom.

— Gerai, — sutiko Janka. — Tebus, kaip tu nori.

Išėjo jis iš rūmų, atsidarė auksinę tabakinę. Išsoko iš jos mitrus žmogeliukas:

— Ką įsakysi?

— Padaryk, brolau, malonę: pastatyk per naktį geležinį tiltą nuo karaliaus rūmų į užkerėtą slibino salą ir užvežk ant jo šešetu pakinkytą aukso karietą. Rytoj, vos auštant, aš važiuosiu į salą.

— Gerai,— sako žmogeliukas,— viskas, ko prašai, bus padaryta.

Sugrįžo Janka pas žvejį ir griuvo miegoti. Paryčiu, dar prieš aušrą, jis atsikėlė, žiūri — permestas geležinis tiltas nuo karaliaus rūmų į slibino salą, o ant tilto stovi šešetu pakinkyta aukso karieta ir prie žirgų — jo pagalbininkas su botagu.

Nuėjo Janka prie savo pagalbininko, išsiėmė tabakinę ir sako:

— Ačiū tau, broleli. O dabar eik ilsėtis: matau, tu smarkiai nuvargai.

Žmogeliukas atidavė Jankai botagą, o pats dingo auksinėje tabakinėje.

Sėdo Janka į karietą ir nuvažiavo karalaitės. Atvažiuoja į salą, žiūri — stovi ten didelė tamsi pilis, o pro langą žiūri nustebus karalaitė. Seniai ji nematė žmonių ir apsidžiaugė, išvydusi Janką, lyg jis būtų tikras brolis.

— Kas tu toksai? — klausia.— Ir ko čia atvažiavai?

— Neklausinėk, panelyte,— sako Janka,— o ko greičiau sėskis karieton. Važiuojam pas tavo tėvą.

Dar labiau apsidžiaugė karalaitė, išgirdusi tokius žodžius.

— Bet aš gi negaliu pro duris išeiti: ten miega prakeiktasis slibinas. Naktį jis skrenda grobio ieškoti, o dieną prie durų ilsisi.

— Tai lišk pro langą.

— Bijau.

Janka atkišo rankas:

— Šok!

Šoko karalaitė pro langą ir pataikė stačiai jam ant rankų. Janka ją stvėrė, pasodino į karietą ir lyg žaibas nurūko į karaliaus rūmus.

Išgirdo slibinas dundesį, pašoko, žiūri — nėra karalaitės... Puolė vytis. Bėga, kepėstuoja, net tiltas siūbuoja, ugnis iš nasrų plieskia...

Atsigrižo Janka — slibinas jau visai netoli. Tuoju tuoju pasivys. Kad ims jisai šnioti žirgams botagu. Tie nušuoliavo prie kin, kiek įkabindami.

Atidūmė Janka ant kranto, išsodino karalaiteį iš karietos, paskui patyliukais atidarė auksinę tabakinę ir paliepė savo pagalbininkui nugriauti tiltą. Žmogiukas beregint nugriovė tiltą, o nuilsęs slibinas įkrito į gilią jūrą ir prigėrė.

Tuo metu atsibudo karalius, žvilgtelėjo pro langą ir savo akimis netiki: atveda į rūmus Janka jo dukterį!

Išbėgo karalius pasitikti, ėmė dukterį glamonėti, bučiuoti. Toks laimingas pasidarė, toks linksmas.

— Na, vaikine,— sako jis Jankai,— nudžiuginai tu mane. Atiduosiu tau savo dukterį už pačią, o po mirties paliksiu jūdvien visą karalystę.

Iškėlė vestuves, ir našlaitis Janka tapo karalaitės vyru. Visi jį mylėjo, tik viena karalaitė šnairom į jį žiūrėjo: nepatiko jai būti prasto muziko pačia. Kartą ir prikibo ji prie vyro:

— Sakyk, kas tau pastatė tiltą, kuriuo tu mane pervežei?

Janka vis tyli, išsisukinėja, bet pati neduoda jam ramybės.

— Mirsiu,— sako,— jei nepasakysi.

Ką darys — papasakojo viską Janka ir parodė auksinę tabakinę.

— Tik prisiek,— sako,— kad tu niekuomet jos, be manęs, į rankas neimsi.

Pati prisiekė, o paskui ir sako:

— Noriu gyventi su tavim saloj, pilyje. Liepk savo pagalbininkui tiltą pastatyti.

Janka jai neprieštaravo: atidarė tabakinę, pačiai matant, paliepė — ir tiltas buvo pastatytas.

Persikėlė juodu į slibino pilį. Pati sako:

— Nenugriauk tilto: mes juo į krantą važinėsim — viešnagėn pas tėvą ir kur tik sugalvosim.

Juodu pagyveno pilyje kelias dienas. Janka užsimanė pamėžioti. Pasiėmė jis lanką, katinuką ir pelytę, kad būtų links-
miau, ir patraukė per tiltą.

Vos tik užėjo ant kranto, žiūri — nebėra užpakaly tilto! „Ko-
kie čia monai?“ — galvoja Janka. Capt už kišenės, o ten nėra
tabakinės. . . Katinuką pasiėmė, pelytę pasiėmė, o tabakinę pa-
miršo. . .

Dabar jam viskas pasidarė aišku. „Še tau ir karalaitės prie-
saika! — pagalvojo Janka. — Aš jos pagailėjau, iš bėdos išgel-
bėjau, o ji už mano gerą piktą atsimokėjo. Teks dabar vėl
grįžti savo lūšnelėn ir alkti, kaip anksčiau.“

Atsisėdo jis ant jūros kranto ir net pravirko iš nuoskaudos.
Staiga girdi — pelytė kišenėj krebždena. Iškiša ji galvutę ir
klausia:

— Ko tu verki, gerasis žmogau?

Papasakojo Janka jai savo sielvartą.

— Nieko, — guodžia ją pelytė, — tokia bėda mums ne bėda.

Pasišnibždėjo ji kažką su katinuku, paskui atsitūpė jam ant
nugaros, ir nuplaukė juodu per jūrą. Atplaukė prie pilies. Ka-
tinukas pasislėpė sode, o pelytė pro plyšelį įlindo į karalaitės
kambarį.

Ilgai ji ten tūnojo, žvalgydamasi, kur karalaitė laiko taba-
kinę. Ir vis dėlto nužiūrėjo — medinėj skrynelėj!

Naktį, vos tik karalaitė atsigulė, pelytė pragraužė skrynelę,
pačiupo tabakinę ir išbėgo pas katinuką į sodą.

— Atsirado auksinė tabakinė! — sako.

— Tad greičiau tūpki man ant nugaros! — paliepė katinu-
kas. — Plauksime atgal.

Atsitūpė pelė jam ant nugaros, ir nuplaukė katinukas
prunkšdamas per bangas.

Atplaukė jie veik prie pat kranto. Klausia katinukas pe-
lytės:

— Ar nepametei tabakinės?

— Ne, — sako pelytė, — štai ji!

Pakėlė tabakinę, norėdama parodyt katinukui, bet neišlaikė:
tabakinė tik murkt jūron!

— Ak tu, žiople! — supyko katinukas. — Ką tu padarei?

Išplaukė jis krantan ir stvėrė dantimis pelytę už nugaros:
— Aš tave pasmaugsiu!

Pamatė Janka, atėmė iš katinuko pelytę. O kai sužinojo, kas atsitiko, tai atsisėdo prie jūros ir labai susikrimto — taip jam gaila buvo tabakinės!

Staiga išplaukė iš jūros sidabražvynė žuvis:

— Ko tu, žmogeli, liūdi? Pasakyk, gal aš tau kuo padėsiu, juk tu mane kadaise išgelbėjai nuo mirties.

Pažiūrėjo Janka ir pažino tą pačią žuvį.

— Et! — sunkiai atsiduso jis. — Brangaus daikto netekau...

Ir apsakė jai savo sielvartą. Išklausė ją žuvis ir linksmi tarė:

— Kokia jau čia bėda! Aš jūroj tabakinių turiu kiek nori. Jas išmesiu, o tu žiūrėk, kuri tavo. Savąją pasiimk, o manąsias vėl man gražink.

Tėkstelėjo žuvis uodega ir nunėrė į jūros dugną.

Netrukus ji ėmė mesti krantan tabakines — sidabrines, aukso, briliantines. Tiesiog apraibo Jankai akys nuo tabakinių. Ėmė jis atidžiai jas žiūrinėti ir vis dėlto pamatė savąją. Apsidžiaugė Janka, sumetė jūron kitas tabakines ir šūktelėjo žuviai:

— Ačiū tau, žuvele! Išgelbėjai mane iš bėdos.

Pasiėmė jis savo auksinę tabakinę ir nuėjo per pasaulį drauge su katinuku ir pelyte ieškoti geresnių žmonių.